

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADININ KONUMU:
TÜRKİYE'DE YAKIN ZAMANLARDAKİ DEĞİŞİMİ ANLAMAK

Özge KAÇAR
Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Himmet HÜLÜR

Afyonkarahisar

2007

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADININ KONUMU:
TÜRKİYE'DE YAKIN ZAMANLARDAKİ DEĞİŞİMİ ANLAMAK

Özge KAÇAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Sosyoloji Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Himmet HÜLÜR

Afyon
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ
TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADININ KONUMU:
TÜRKİYE'DE YAKIN ZAMANLARDAKİ DEĞİŞİMİ ANLAMAK

Özge KAÇAR
Sosyoloji Bölümü

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal. Bilimler Enstitüsü
Ağustos 2007

Danışman: Doç. Dr. Himmet HÜLÜR

Bu çalışmada, Türkiye’de kadının konumu ve yakın zamanlarda kadının konumunda ortaya çıkan değişimler toplumsal cinsiyet açısından ele alınmaktadır. Bunun için öncelikle, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları irdelenmekte ve kadın sorununa açıklık getiren feminist yaklaşımlara yer verilmektedir. Tarihsel süreç içinde cinsiyetin dönüşümü kapsamında genel olarak geleneksel, modern ve post-modern toplumlar üzerinde durulmaktadır. Türk toplumunda değişim ve kadının anlaşılmasında, eski Türk toplumu, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde bazı temel alanlar dikkate alınmıştır. Cumhuriyetten itibaren ortaya çıkan değişimler üç dönemde ortaya konulmaktadır. Türkiye’de son zamanlarda kadının konumunda meydana gelen değişimler, özellikle 1980’lerden sonra dünya genelinde ortaya çıkan gelişmelerden etkilenmiştir. Daha özel olarak, küreselleşme, liberalizm ve Avrupa Birliği uyum sürecinin belirleyici etkileri vardır. Cumhuriyet reformları kadın hakları ve özgürlükleri açısından önemli bir dönemece işaret eder. Bu reformlar, Türk aile yapısının temel karakteristiğine dokunmadan kadının ev dışında kamusal alanda yer edinmesini amaçlamıştır. Ancak, 1950’lerden itibaren sürdürülen popülist politikalar kadının geleneksel konumunun zayıflamasını önemli ölçüde engellemiştir. Son zamanlarda küreselleşme ve Avrupa Birliği uyum sürecinin bir parçası olarak hukuksal düzenlemelere karşın, kadın erkek eşitsizliğini içinde barındıran toplumsal cinsiyet değerleri ve algılamaları varlığını korumakta, toplumda artan muhafazakarlaşma hak ve özgürlüklerin yaygınlaşmasını sınırlandırmaktadır.

ABSTRACT
SOCIAL GENDER AND THE POSITION OF WOMAN:
UNDERSTANDING THE RECENT CHANGES IN TURKEY

Özge KAÇAR
Department of Sociology

The University of Afyonkarahisar Kocatepe, The Institute of Social Sciences

August 2007

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Himmet HÜLÜR

In this study, the position of woman and the recent changes in the position of woman in Turkey are considered by virtue of social gender. For this purpose, especially the concept of social gender is taken into account and the feminist approaches are remarked upon. In explaining the historical transformation of social gender, an attention is paid to traditional, modern and postmodern societies. For understanding, the change and woman in Turkish society, some basic domains in ancient Turkish society, Ottoman and Republican period are noticed and evaluated. The changes after Republic are presented in three periods. The recent changes in the position of woman are influenced especially by the worldwide developments after 1980s. More specifically, globalization, liberalism and the process of European integration have determinant influences. The Republican reforms mark a significant turning point in terms of rights and freedom of woman. These reforms aimed woman's having an important place in public sphere, without touching the basic characteristics of Turkish family structure. But, the populist policies maintained after 1950s, in an important degree prevented the weakening of the traditional position of woman. Contrary to the legal arrangements the consequence of the process of globalization and the European integration, the social gender values and perceptions including the inequality of man and woman continue to exist, and the increase of the conservative trends in society limits the spread of rights and freedoms.

ÖZGEÇMİŞ

Özge KAÇAR

Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2004 Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Lise: 2000 Bursa Atatürk Lisesi (Yabancı dil ağırlıklı)

Alınan Burs ve Ödüller

2004 Birincilik Ödülü. Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji

Bölümü Bölüm Birinciliği

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Bursa, 28 Eylül 1982 Cinsiyet: Kadın

Yabancı Dil

İngilizce

İÇİNDEKİLER	Sayfa
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖZGEÇMİŞ	iv
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET

I. TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI.....	7
II. TOPLUMSAL CİNSİYETİN KAZANDIĞI ÖNEM.....	11
III. CİNSİYET FARKLILIKLARI: EŞİTLİK VE ÖZGÜRLÜK SORUNU.....	16
A) RADİKAL FEMİNİZM.....	19
B) SOSYALİST FEMİNİZM.....	20
C) LİBERAL FEMİNİZM.....	22
D) KEMALİST FEMİNİZM.....	25

BÖLÜM II

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE CİNSİYETİN DÖNÜŞÜMÜ

I. GELENEKSEL TOPLUMDA CİNSİYET	29
II. MODERN TOPLUMLARDA CİNSİYET	37
III. POSTMODERN TOPLUMDA CİNSİYET	39

BÖLÜM III

TÜRK TOPLUMUNDA DEĞİŞİM ve KADIN

I. ESKİ TÜRK TOPLUMU'NDA KADIN	43
II. OSMANLI TOPLUMU'NDA KADIN	45
A) EĞİTİM.....	49
B) EDEBİYAT.....	51

C) HUKUK	53
D) EKONOMİ.....	54
III. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KADIN.....	55
A) CUMHURİYETİN İLK DÖNEMİNDE KADIN	56
B) 1950–1980 DÖNEMİNDE KADIN	63
BÖLÜM IV	
1980 SONRASI YAPISAL DEĞİŞİMLER VE KADIN	
I. ULUSAL VE ULUSLARARASI PLATFORMDA KADIN.....	72
II. MEDYADA KADIN	78
III. EĞİTİM VE KADIN	84
IV. MESLEK EĞİLİMLERİ VE KADIN	91
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA.....	101